

บทที่ 3

การจำกัดอำนาจรัฐและทฤษฎีต่าง ๆ เรื่องเสรีภาพ

ความคิดเรื่องการจำกัดอำนาจรัฐหรืออำนาจผู้ปกครองนับว่าเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ เพราะไว้ในสมัยดั้งเดิม ความคิดเรื่องอำนาจบ้านเมืองปะปนอยู่อย่างมากกับอำนาจทางศาสนา โดยเฉพาะการที่ประชาชนยอมรับว่าอำนาจของผู้ปกครองเป็นอำนาจที่มาจากสวรรค์ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ความคิดในเรื่องเสรีภาพของผู้ที่อยู่ใต้ปกครองถูกปิดกั้นเกือบจะโดยสิ้นเชิง

๒. ทฤษฎีเสรีภาพสาธารณะ

ทฤษฎีเสรีภาพสาธารณะ ที่ปรากฏ เป็นอิทธิพลสำคัญของการต่อสู้ทางการเมือง เริ่มมาจาก " ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง " ค.ศ. 1789 และกลายเป็นลัทธิรากฐานของกลุ่มพรรคการเมืองเสรีนิยมที่ไซท์ต่อต้านกลุ่มอนุรักษนิยม

ลัทธิเสรีนิยมมีที่มา 3 ทางคือ ศาสนา การเมือง และเศรษฐกิจ ทางศาสนานับถือว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐมีคุณค่าและมีศีลธรรม เป็นสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ที่อำนาจของรัฐจะทำลายมิได้ ทางการเมืองก็คือการต่อสู้ของชนมีเงินและปัญญาชน เพื่อล้มล้างอำนาจของกษัตริย์และขุนนาง ในสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ส่วนที่มาทางเศรษฐกิจนั้น ลัทธิเสรีนิยมได้รับอิทธิพลอย่างมาก จากอควีสมิซ ที่เห็นว่าเศรษฐกิจเสรี เป็นผลให้เกิดความเจริญแก่สังคมโดยรวม

เสรีภาพที่จะต่อต้าน

จากที่มา 3 ทางดังกล่าวดังกล่าวคือ เสรีภาพสาธารณะ ในสมัยนั้นจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่ง เรียกว่าเป็นเขตสงวน โดยเฉพาะของประชาชน รัฐจะเข้ามา รุกถ้าไม่ได้ อีกส่วนหนึ่ง เป็นส่วนที่โดยความจริงแล้วอยู่ในข่ายหน้าที่ของรัฐโดยตรง แต่ผู้ปกครองถือเป็นสิทธิที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับควยคือ เสรีภาพที่จะกำนัลรัฐบาล โค เสรีภาพทางการเมืองและเสรีภาพส่วนบุคคลโดยเฉพาะ ก็คือ

เสรีภาพในร่างกาย เสรีภาพในเศรษฐกิจ และเสรีภาพในความคิด (โดยเฉพาะ
เสรีภาพทางศาสนาและเสรีภาพในการประกอบกิจกรรมทางศิลปะ) ส่วนเสรีภาพที่จะ
ค้านหรือต่อต้านรัฐบาลโคส่วนใหญ่เป็นผลจากการต่อสู้ทางการเมืองในยุคศตวรรษ
ที่ 19 เป็นการเรียกร้องเสรีภาพทางการเมือง เช่น เสรีภาพในการพิมพ์การโฆษณา
เสรีภาพในการชุมนุม เสรีภาพในการเดินขบวน เสรีภาพในการตั้งสมาคม เป็นต้น
ปฏิญญาฉบับนี้ที่เขียนไว้ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 1789 นี้ถูก AuLard ให้สัญญาว่าเป็น
มรดกบัตรของระบอบเก่าเพราะข้อความในปฏิญญา อาจถึงการละเมิดของระบอบนั้น
การละเว้นข้อความใดหรือการใส่ข้อความใกลงในปฏิญญาดังนี้ล้วนมีความสำคัญพอ ๆ
กัน ในช่วงสุดท้ายของการปฏิวัติฝรั่งเศส Robespierre และ Babeuf
กับสมักรทรคพวกในแนวเดียวกัน ใ้ขยายความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพและความเสมอ
ภาคไว้ด้วย ถึงแม้ว่าปฏิญญาดังนี้จะมีลักษณะยุ่งเหยิงและไม่ค่อยจะถูกต้องตรงเป้
หมายนักก็ตาม แต่อิทธิพลใ้ขยายกว้างออกไปทั่วโลก และกลายเป็นหลักสำคัญของเรื่อง
เสรีภาพและสิทธิมนุษยชนมาจนถึงปัจจุบันนี้

ปฏิญญากวายนสิทธิมนุษยชน และพลเมือง 1789 แผลจาก

A Documentary Survey of the French Revolution, trans and ed.

J.H. Stewart (New York, 1951) P.P. 113 - 15

ผู้แทนของประชาชนฝรั่งเศส จักตั้งขึ้นเป็นสภาแห่งชาติพิจารณาเห็นว่า ความไม่ ความ
หลงลืม หรือการกบฏและสิทธิของมนุษยชน เป็นสาเหตุหลักของการเสียประโยชน์ส่วนรวม
และของการประพฤติผิดห่านองคลองขรรคมของรัฐบาล จึงพร้อมใจกันประกาศถึง สิ่ง
เป็นไปโดยธรรมชาติ เปลี่ยนแปลงมิได้ซึ่งสิ่งอันศักดิ์สิทธิ์ของมนุษยชน เพื่อที่สมาชิกทุกคน
ของสังคมจะได้ตระหนักตลอดไปถึงสิทธิและหน้าที่ของตน เพื่อที่การกระทำของอำนาจ
นิติบัญญัติและของอำนาจบริหารจะได้มีการ เปรียบเทียบอย่างสม่ำเสมอกับเป้าหมายของ
สถาบันการเมืองทุกสถาบัน และด้วยการกระทำเยี่ยงนี้ย่อมใ้ได้รับความนับถือสอดคลอง
ความกันไป และเพื่อที่ความต้องการของประชาชนที่เกิดจากหลักการที่ถูกต้อง อันขัดแย้ง
มิไ้กัน จะนำไปสู่การชำระไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ และสวัสดิภาพของทุกคน

ด้วยเหตุนี้ สภาแห่งชาติ เห็นชอบและขอประกาศด้วยประจักษ์พยานและภายใต้ความคุ้มครองของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันสูงสุด สิทธิมนุษยชน และพลเมืองดังต่อไปนี้

1. มนุษย์ทั้งมวล เกิดขึ้นและอยู่อย่าง เป็นอิสระ และเสมอภาคในสิทธิต่าง ๆ การแบ่งแยกฐานะ ของคนในสังคม จะทำได้แต่โดยมีประโยชน์ส่วนรวมเป็นฐาน กำหนด

2. เป้าหมายของการรวมเป็นสมาคมการเมืองคือ การรักษาไว้ซึ่ง ลักษณะ ธรรมชาติ และการ เปลี่ยนแปลงมีไคของสิทธิมนุษยชน สิทธิเหล่านี้คือ เสรีภาพ กรรม สิทธิในทรัพย์สิน ความปลอดภัย และสิทธิที่จะต่อต้านการกดขี่

3. ที่มาของอำนาจสูงสุดต้องอยู่ในแก่นของชาติ ไม่มีกลุ่มใดหรือบุคคลใด อาจ บริหารอำนาจ ที่มีได้มาจากที่ดังกล่าวนั้น

4. เสรีภาพ ประกอบขึ้นจากอำนาจที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ก่อให้เกิดอันตราย ต่อผู้อื่น นั่นก็คือการ เสพสุขในสิทธิคามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนจะมีชีวิตจากัดกั้นแต่โดย ที่สมาชิกของสังคมคนอื่นก็มีสิทธิ เหมือนกัน การจำกัดของชายสิทธิดังกล่าวจะกระทำได้ ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น

5. กฎหมาย มีสิทธิห้ามแค่เพียงการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคม อะไรก็ ตามที่ไม่ได้ถูกห้ามไว้โดยกฎหมายจะต้องไม่ถูกขัดขวาง และไม่มีบุคคลใดถูกบังคับให้ กระทำในสิ่งที่มิได้กำหนดไว้ในกฎหมาย

6. กฎหมาย คือการแสดงออกของเจตนารมณ์รวม ประชาชนทุกคนมีสิทธิ เข้า ร่วมด้วยตนเอง หรือโดยตัวแทนของตน ในการสร้างกฎหมาย กฎหมายจะต้องมีผล แก่ทุกคนเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันหรือการลงโทษประชาชนทุกคน, ในการ ที่มีความเท่าเทียมต่อหน้ากฎหมาย มีความเสมอภาคที่จะเข้ารับราชการ มีตำแหน่ง และหน้าที่การงานตามความสามารถ และไม่มี การแบ่งแยกอย่างอื่น นอกจากความดี และความสามารถของแต่ละคน

7. ไม่มีบุคคลใดถูกกล่าวหา จับกุมหรือคุมขัง นอกจากกรณีที่กำหนดโดยกฎหมายและเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดไว้บุคคลใดก็ตามที่ ขอ คิน หรือกระทำการควยพละการหรือทำให้สำเร็จ จะต้องถูกลงโทษ แต่พลเมืองทุกคนที่ถูกเรียกหรือทำให้เข้าใจได้ควยตัวบทกฎหมายจะต้อง เชื่อฟังโดยทันที เขาจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการต่อต้านคำสั่งดังกล่าว

8. กฎหมายถูกสร้างขึ้นเพื่อการลงโทษในโทษที่เด็ดขาดและมีความจำเป็นอย่างเห็นได้เด่นชัด และไม่มีบุคคลใดถูกลงโทษ นอกเสียจากโดยกฎหมายที่มีอยู่แล้วก่อนการกระทำที่กฎหมายว่าเป็นความผิดนั้น

9. ในเมื่อบุคคลทุกคนถูกถือเอาไว้ก่อนว่า บริษัท์เงินกว่าจะมีการประกาศว่า ผิด ถ้าการจับกุมเป็นสิ่งจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความโหดร้าย รุนแรงโดยไม่จำเป็นในการกักตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาจะต้องทำให้น้อยลงอย่างหนักโดยกฎหมาย

10. ไม่มีบุคคลใดจะถูกมีปากให้เจียบ เพราะความเห็นของเขา แม้แต่ศาสนา ทราบเท่าที่การแสดงออกของเขาไม่กระทำกระหมกระเทือนต่อระเบียบของบ้านเมืองที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

11. การติดต่อกันและกันในอุมการณ และความคิดอย่างเสรีได้เป็นสิ่งหนึ่งในบรรดาสิ่งมีค่าสูงสุดของสิทธิมนุษยชนควยเหตุนี้ พลเมืองทุกคนมีสิทธิในการพูด การเขียน และการพิมพ์ อย่างเสรี หังนี้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบในการตีพิมพ์การละเมิดเสรีภาพนั้น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย

12. หลักประกันสิทธิมนุษยชนและพลเมืองจำเป็นต้องมีกำลังของรัฐ กำลังดังกล่าวนี้สร้างขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของทุกคนแต่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของบุคคลใดหรือกลุ่มใด หรือที่ได้รับการมอบหมายภาระนี้

13. เพื่อการชำระไว้ซึ่งกำลังของรัฐ และเพื่อการใช้จ่ายในการบริหารแผ่นดิน ภาษีส่วนรวมเป็นสิ่งจำเป็นต้องมี พลเมืองทุกคนต้อง เสียภาษีโดยทั่วถึงกันตามอัตราส่วนของรายได้ของแต่ละคน

14. พลเมืองมีสิทธิที่จะได้รับความแน่ใจโดยตนเองหรือโดยผ่านผู้แทนของตน ในเรื่องความจำเป็นของภาษีอากร ให้ความเห็นชอบอย่างเปิดเผย ความคุ้มครองและกำหนดส่วนแบ่ง การประเมิน การใช้จ่าย และระยะเวลา

15. สังคมมีสิทธิสอบถามเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐ

16. สังคมทุกสังคมที่ซึ่งหลักประกันของสิทธิไม่ได้รับการคุ้มครอง หรือการแบ่งแยกอำนาจไม่มีการกำหนดไว้ สังคมนั้นๆ ไม่มีรัฐธรรมนูญ

17. ในเมื่อ กรรมสิทธิเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสิทธิที่อวงละเมิดมิได้ บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยมิได้ถูกเอากรรมสิทธิของเขาไปนอกจากจะมีกฎหมายระบุว่า เป็นความจำเป็นของสาธารณประโยชน์ และภายใต้เงื่อนไขของการชดเชยให้ได้อย่างยุติธรรม

II. พัฒนาการของความหมาย เสรีภาพสาธารณะ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 20

สมัยปัจจุบันนี้ โดยทั่วไปแล้วการเข้าแทรกแซงของรัฐในกิจกรรมของเอกชนไม่ได้ถือกันว่าเป็นเรื่อง คุณภาพประชาชนเพียงอย่างเดียว แต่ในทางตรงกันข้ามการเข้าแทรกแซงของรัฐในสถานะการบางอย่างที่เป็นเงื่อนไขเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐทางเศรษฐกิจและสังคม ถือว่าเป็นหลักประกันเสรีภาพให้แก่ประชาชนโดยตรง

ที่มา พัฒนาการทางความคิดที่ว่ารัฐมีหน้าที่ต้องเข้าแทรกแซงกิจกรรมส่วนเอกชน เพื่อเป็นหลักประกันความสงบสุขของบ้านเมือง มีที่มาที่สำคัญ 2 ทาง คือ ทฤษฎีสัญญาประชาคม ของรูสโซ และความคิดของคาส มาร์กซ์ เรื่อง เสรีภาพผิวเผิน กับเสรีภาพที่แท้จริง

1. เสรีภาพที่จะมีส่วนร่วม สัญญาประชาคมของรูสโซ

รูสโซสรุปปัญหาการกำหนดของขอบเขตอำนาจรัฐว่า "การตั้งคำถามว่าอำนาจรัฐเกี่ยวกับนครคอมมูนประชาชนใดไกลเท่าใดก็คือ การตั้งคำถามว่า ประชาชนสามารถผูกพันตัวเองได้เท่าใด...."

ความหมายก็คือ การเข้าร่วมของประชาชนแต่ละคนในการสร้างเจตนารมณ์ร่วมกัน
ก็คือ "เสรีภาพ" ดังนั้น เมื่อเจตนารมณ์รวม เข้ญหน้ากับเจตนารมณ์ส่วนตัว
เจตนารมณ์ส่วนตัวจะทองยอมแพ้อเจตนารมณ์รวม

รัสเซียมีความเห็นว่าเสรีภาพไม่ใช่การยอมให้ประชาชนสามารถต่อต้าน
อำนาจรัฐ แต่เสรีภาพคือ การที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในอำนาจ ความคิดใน
เรื่องประชาธิปไตย และเสรีภาพ จึงมีที่มาจากความคิดในจุดนี้ของรัสเซีย ซึ่งจากจุด
ความคิดนี้ก็สามารถโยงไปถึงมาร์กซ, เลนิน และระบอบโซเวียตไทย กลุ่มประเทศ
คอมมิวนิสต์ ก็อาจใกล้เคียงกันว่า ประชาชนของเขามีเสรีภาพ เพราะประชาชนคือ
ผู้ถืออำนาจ

2. เสรีภาพผิวเผินกับเสรีภาพแท้จริง : มาร์กซิสต์

การปฏิวัติอุตสาหกรรมและความเจริญเติบโตของจำนวนประชาชนผู้ไร้
แรงงาน ก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องคิดว่า เสรีภาพตามกฎหมายที่ประชาชนได้รับนั้น ประชา
ชนจะไ้ใช้ไ้โดยทั่วถึงหรือไม่ ถ้าไม่มีความสามารถทางวัตถุอย่างพอเพียง เช่น
เสรีภาพในเคหะสถานจะมีความหมายอย่างไรสำหรับคนไม่มีบ้าน เสรีภาพในความคิด
จะมีความหมายอย่างไร สำหรับผู้ที่ต้องทำงานหาเลี้ยงตัวเองตั้งแต่ยังเป็นเด็กอยู่
ไม่มีเวลาว่างพอที่จะไ้รับการศึกษแล้วเขาจะคิดอะไรไ้ทุกอย่าง เหล่านั้นเป็นต้น
ค้วยเหตุสุดก้งกล่าวนั้น เสรีภาพของพวกเสรีนิยมจึง เป็นเสรีภาพที่มีประโยชน์แก่คน
กลุ่มเดียวในสังคม ความจริงในประวัติศาสตร์สมัยก่อนศตวรรษที่ 19 กลุ่มประเทศ
อุตสาหกรรมตะวันตก สังคมที่มีลักษณะก้งกล่าวนั้นจริงๆ ประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะ
ที่อยู่ตามชนบท เคยชินกับวิถีชีวิตของคน และยอมรับสภาพค่าค้อยของคนว่าเป็นสิ่งที่
หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะธรรมชาติเป็นเช่นนั้น

ปลายศตวรรษที่ 18 กลุ่มคนมีเงิน ปัญญาชนมีอำนาจ เศรษฐกิจพอเพียง
ที่จะไ้เสรีภาพก้งกล่าวไ้ แต่ก็มีอุปสรรคขัดขวางควยอำนาจของกษัตริย์และขุนนาง
ซึ่งยึดอำนาจการเมือง การปกครองอยู่ จากการต่อสู้ของกลุ่มผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ
จึงเกิดกฎหมายและรัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่สามารถไ้เสรีภาพไ้จริงๆ
เพราะมีอุปสรรคทางคานเศรษฐกิจ จากจุดนี้ มาร์กซ วิเคราะห์ว่า ค่าแรงงานถูกแบ่ง
ชดเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคือส่วนที่ไ้แรงงานไ้ค่าแรงชีวิตจริงๆ อีกส่วนหนึ่งเป็น

มูลค่าส่วนเกิน มาร์กซชี้แจงว่า เจ้าของปัจจัยการผลิต หรือนายทุนยืมมูลค่าส่วนเกิน จากแรงงานของคนงาน เอาไว้เป็นของตนเอง และให้ค่าแรงแก่คนงานต่ำที่สุดเท่าที่จะคงชีพอยู่ได้ สิ่งเหล่านี้มาร์กซเห็นว่า การกดขี่ทางเศรษฐกิจ เป็นฐานที่มาสำคัญที่สุดของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในสังคม

เสรีภาพทางการเมืองที่กลุ่มเสรีนิยมต่อสู้ได้มานั้น สำหรับประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ชายแรงงาน มาร์กซมีความเห็นว่า เป็นเพียงเสรีภาพผิวเผิน ไม่มีเนื้อหาที่ ทำให้เป็นเสรีภาพแท้จริงใด กฎหมายให้สิทธิผู้ชายแรงงานลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง และการโฆษณาชวนเชื่อในการ เลือกตั้งกลับอยู่ในมือของผู้มีอำนาจ เงิน หรือกฎหมายให้ สิทธิกรรมกรก่อตั้งสหพันธกรรมกรขึ้น แต่นายทุนก็มีอำนาจควบคุมอยู่ที่ ดังนั้นมาร์กซ จึงมีความเห็นสรุปว่าความเท่าเทียมมีระบบนายทุนและการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ความนั้น ก็ไม่มีเสรีภาพที่แท้จริง

III ความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสมัยใหม่

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า อิทธิพลของนักเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในกลุ่ม อคัม สมิท ก่อให้เกิดทฤษฎีเสรีภาพ-ตลาด และการจำกัดอำนาจรัฐ ด้วยความเห็นที่ว่า การริเริ่ม การแข่งขันระหว่างเอกชนเป็นของดี และการเข้าแทรกแซงของรัฐ ในเรื่องเศรษฐกิจของเอกชนเป็นเรื่องไม่คืบนี้ ปัจจุบันนี้ความคิดดังกล่าวกลายเป็น ความสับสนที่สับสนมากจนเกือบไม่เหลืออีก ประเทศต่าง ๆ เกือบทุกประเทศ แม้แต่สหรัฐอเมริกา ซึ่งถือกันว่าเป็นหัวหน้าค่ายเศรษฐกิจเสรี ก็ยังต้องมีการเข้าแทรกแซงของรัฐในเรื่องเศรษฐกิจ เช่น กฎหมายป้องกันการผูกขาด กฎหมายควบคุมการลงทุน กฎหมายควบคุมธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

ที่จริงแล้ว พัฒนาการทางทฤษฎี ทางความคิดก็ควบคู่กันไปกับพัฒนาการความเป็นจริงด้วยกัน กล่าวคือความก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจในปัจจุบันนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเอกชนเป็นส่วนใหญ่ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าทางเทคนิคต่าง ๆ เช่น การนำพลังปรมาณู มาใช้ เป็นพลังงานทางสันติ เหล่านี้ล้วนเป็นการลงทุนที่ต้องใช้เงิน มหาศาลซึ่งช่วยกำลังของส่วนรวม หรือของรัฐ เท่านั้นจึงจะทำให้เป็นผลสำเร็จได้

เสรีภาพสาธารณะ หรือกฎหมายที่ให้สิทธิต่าง ๆ แต่ประชาชนยังอยู่คงตลอดมา แต่ความหมายได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความคิดดั้งเดิมถูกคัดแปลงให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน

จากเสรีภาพสาธารณะเริ่มแรกกลายเป็นกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม เช่น กฎหมายแรงงานเริ่มเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1793 จากข้อความสั้น ๆ ในประมวลกฎหมายแห่งของฝรั่งเศสว่า "การจ้างแรงงานต้องกำหนดลักษณะงาน และเวลาทำงาน" จากจุดเริ่มต้นนี้ก็สามารถพัฒนาไปถึงกฎหมายแรงงานที่ต้องมีการตกลงร่วมกันสามฝ่าย อย่างในปัจจุบันนี้

เจตนารมณ์ของกฎหมายเศรษฐกิจและสังคม คือการหาทางไข่ประชาชนทุกคนมีความสามารถทางวัตถุให้พอเพียงที่จะใช้เสรีภาพได้อย่างแท้จริง กฎหมายแรงงานเป็นหลักประกันให้กรรมกรได้รับค่าแรงที่เป็นธรรม สิทธิในการมีที่พักอาศัยที่เหมาะสม สิทธิในการพักผ่อนระบบประกันสังคมจะช่วยคุ้มครองหรือบรรเทาความยากลำบากของชีวิตให้น้อยลง รัฐจะเข้าช่วยเหลือในเรื่อง ความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ คนชรา สตรีมีครรภ์ เงินช่วยเหลือครอบครัว เป็นต้น การหาทางแก้ไขในเรื่องเหล่านี้จะเป็นทางนำสังคมไปสู่สภาพที่เรียกว่า รัฐสวัสดิการ หรือสังคมสวัสดิการ

จากความคิดเรื่องกฎหมายเศรษฐกิจสังคมแล้วยังมีความคิดเสริมว่า รัฐมีหน้าที่ต้องชักชวนมิให้เจ้าของทุนกิจกรรมเอกชนรายใหญ่ ๆ ใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น การผูกขาดกำหนดราคาสินค้าตามผลการ หรือการใช้อำนาจเศรษฐกิจขงการกลไกของรัฐ เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะมีกฎหมายประกันสังคมแล้ว ยังต้องมีนิติบัญญัติแนวนโยบายของรัฐในเรื่องระบบเศรษฐกิจ ด้วย

ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ค.ศ. 1946 มีบัญญัติไว้ในบททั่วไปว่า "การประกอบกิจกรรมอันมีลักษณะเป็นการผูกขาด หรือกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคให้โอนเป็นของรัฐ"

รัฐธรรมนูญของประเทศไทย พ.ศ. 2475 หมวด 3 แนวนโยบายของรัฐ
มาตรา 41

"รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มีการริเริ่มทางเศรษฐกิจ และประกอบกิจการ
อันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค ให้ประสานกันกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจส่วน
เอกชน"

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 ซึ่งถือกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญของไทยฉบับที่ดี
กันว่าเป็นประชาธิปไตย หมวด 5 แนวนโยบายของรัฐ มาตรา 68

"การริเริ่มทางเศรษฐกิจส่วนเอกชนย่อมเป็นไปอย่างเสรี แต่ทั้งนี้จะต้อง
ไม่เป็นการขัดแย้งกับการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค และจะต้อง
ไม่เป็นการบั่นทอนมนุษยธรรม ความมั่นคงของสังคม หรือเสรีภาพของบุคคล

การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค รัฐพึงจัดให้ประสาน
กันกับการดำเนินการกิจการทางเศรษฐกิจส่วนเอกชน ในทางที่จะให้ประโยชน์
แก่ประชาชนกับส่วนรวม

กิจการอันเป็นการผูกขาดก็คือนิติ การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็น
สาธารณูปโภคก็คือนิติ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

การชกกันในปีเหตุการณ์จำกัดอำนาจรัฐ

ถึงแม้จะเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปแล้วว่า การเข้าแทรกแซงของรัฐในเรื่อง
เศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นต่อความมั่นคงของรัฐ หรือของส่วนรวม แต่ความคิดในเรื่อง
เสรีภาพสาธารณะในรูปดั้งเดิมของสมัยศตวรรษที่ 19 ก็ยังปะปน อยู่กับความคิดรูป
ใหม่ของศตวรรษที่ 20 ในเกือบจะทุกสังคม เป็นผลให้มีการขัดแย้งและการต่อสู้กัน
ในทุกระดับของสังคม

1. ความพยายามรอมชอมแบบของกลุ่มประเทศประชาธิปไตย

ในกลุ่มประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกพยายาม
ที่จะรักษาระบบเสรีภาพสาธารณะและการจำกัดอำนาจรัฐไว้ ในเวลาเดียวกันก็
พยายามปฏิรูปความคิดดั้งเดิมให้สอดคล้องกับความคิดใหม่ของศตวรรษที่ 20 ด้วย

แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับลักษณะสังคมแต่ละประเทศ และลักษณะพรรคการเมืองภายในแต่ละประเทศด้วย นวัตกรรมของความคิดแบบเก่ากับความคิดแบบใหม่ก็แตกต่างกันมากมายทั้ง ๆ ที่มีระบอบการปกครองแบบเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น สหรัฐอเมริกา นวัตกรรมของความคิดแบบใหม่น้อยกว่านวัตกรรมของความคิดแบบเก่าแต่ในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ความคิดเรื่องการเข้าแทรกแซงของรัฐในเรื่องเศรษฐกิจถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นกลุ่มประเทศเหล่านี้ ปัจจุบันนี้อาจจะเรียกได้ว่า มีลักษณะเป็น "รัฐสวัสดิการ"

การรวมขอมระหว่างความคิดเก่า และความคิดใหม่ขึ้นอยู่กับแนวโน้มของมติมหาชนเป็นสำคัญ กล่าวคือในสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศประชาธิปไตยตะวันตก เช่นชั้นกรรมมาซีฟในประเทศเหล่านี้เคยขึ้นอยู่กับระบอบที่มีเสรีภาพทางการเมือง และสามารถเข้าถึงอุดมการณ์แบบเสรีนิยม พวกเหล่านี้เองจะไม่ยอมให้มีการยกเลิกเสรีภาพชนิคมาร์กซ์ที่ว่าว่าเป็นเสรีภาพผิวเผิน เหตุผลสำคัญก็คือระดับการครองชีพของผู้ใช้แรงงานในสังคมที่ยกตัวอย่างมานี้ได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้นถึงระดับที่เสรีภาพตามกฎหมาย เป็นเสรีภาพที่แท้จริงได้ดังนั้นความเห็นของมาร์กซ์ในเรื่องเสรีภาพผิวเผินจึงไม่มีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดกรรมกรที่มีระดับการครองชีพสูงพอสมควรยอมสละเสรีภาพทางการเมือง ให้แก่เสรีภาพทางเศรษฐกิจ

2 การแก้ปัญหาแบบของมาร์กซ์

ทฤษฎีของมาร์กซ์เสนอวิธีแก้ปัญหาการขัดแย้งด้วยระยะเวลา กล่าวคือแทนที่จะพูดถึงเสรีภาพมาร์กซ์พูดถึง "การปลดปล่อย" การปลดปล่อยของมาร์กซ์มีระยะเวลา 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 คือตอนที่ปรากฏรัฐนายทุนเสรีภาพสาธารณะเป็นเพียงแบบพิธี และเป็นภาพบังตาของการชู้กริชทางเศรษฐกิจ ขั้นตอนนี้เป็นประโยชน์ต่อพรรคกรรมกรด้วย เพราะพรรคกรรมกรสามารถใช้เป็นจุดโจมตีนายทุนได้ ซึ่งจะเป็นตัวเร่งให้ระบบนายทุนล่มสลายลง การปฏิวัติจะเร็วขึ้น

เมื่อระบบนายทุนโค่นล้มลงแล้ว ขั้นตอนที่ 2 คือ เผด็จการชนชั้น
กรรมมาชีพจะเกิดขึ้น ชนชั้นกรรมมาชีพที่ได้รับชัยชนะจะยึดถือโลกของรัฐนายทุนไว้ และ
ใช้กลไกนี้เองทำลายระบบนายทุน เพื่อที่จะบรรลุได้ถึงการทำลายอย่างสิ้นเชิง ขั้น
ตอนที่ 2 นี้จะต้องเป็นระบบที่เข็มเกรียมอย่างยิ่ง การจำกัดอำนาจรัฐทุกชนิดต้อง
เลิกหมดทั้งหมด เสรีภาพคือความสามารถของประชาชนทุกคนที่จะเข้าร่วมกับอำนาจ
ปฏิบัติ เสรีภาพที่จะต่อต้านรัฐนั้นไม่ต้องพูดถึงอีกต่อไป รัฐเท่านั้นเป็นผู้สร้างเงื่อนไข
เสรีภาพเพราะว่า รัฐคืออุปสรรคปล่อย

ในที่สุด เมื่อระบบนายทุนและความคิดแบบนายทุนถูกทำลายอย่างย่อย
ยับสูญสิ้นแล้ว เศรษฐกิจแบบสังคมนิยมจะก่อให้เกิดผลผลิตมหาศาลพร้อมๆกันไป
ระบอบการครองชีพของประชาชนจะสูงขึ้นเท่าเทียมกันกับระบบเผด็จการของชนชั้น
กรรมมาชีพ ซึ่งเป็นต้นตอนที่ 2 ก็จะมีจบลง ขั้นตอนที่ 3 หรือขั้นตอนสูงสุดของระบบ
คอมมิวนิสต์จะเกิดขึ้น ต่อไปนี้ก็จะไม่มีรัฐ ผู้ปกครองจะค่อยๆหายตัวไป และถึงตอนนี้
แหละที่มารักขวา มนุษย์จะเสรีอย่างแท้จริง

3. พรรคการเมืองและการจำกัดอำนาจรัฐ

พัฒนาการความคิดเรื่องเสรีภาพสาธารณะและการจำกัดอำนาจรัฐ
มีผลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วยพร้อมๆกันไป คือ

ในปลายศตวรรษที่ 18 ต่อเนื่องมาถึงกลางศตวรรษที่ 19 การจำกัด
อำนาจรัฐเป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองฝ่ายซ้าย ที่เรียกตัวเองว่า "เสรีนิยม" เทค
นิกต่างๆ ที่ไร้อำนาจรัฐล้วนถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่ม เสรีนิยม ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายซ้าย
ส่วนกลุ่มอนุรักษนิยม คือพวกที่ป้องกันหลักการดั้งเดิม คือระบบกษัตริย์และอำนาจ
เผด็จการของกษัตริย์และขุนนางกลุ่มอนุรักษนิยม ก็เป็นพรรคฝ่ายขวา ทั้งแต่ปลาย
ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาพัฒนาการทางการเมืองอุตสาหกรรม และสภาพทางสังคมของ
กรรมกรเป็นแรงผลักดันให้เกิด ลัทธิสังคมนิยม ซึ่งเป็นลัทธิที่เน้นน้ำหนักในเรื่องการ
กษัตริ์ทางเศรษฐกิจและโจมตีระบบกรรมสิทธิ์เอกชน พรรคเสรีนิยม ซึ่งเป็นฐาน
กำลังของชนบคืออุตสาหกรรม และพอลคาเริ่มรู้สึกว่าการถูกคุมคามจากลัทธิสังคมนิยมพอๆ
กันกับพวกอนุรักษนิยมฝ่ายขวา จากการที่พรรคเสรีนิยมได้รับความสำเร็จในการ

โคลนระบบกษัตริย์ที่มีอำนาจเด็ดขาด และใช้ระบบเลือกตั้งและรัฐสภาที่สอดคล้องกับลัทธิเสรีนิยมเข้ามาแทนที่ ทำให้พรรคเสรีนิยมซึ่งเคยเป็นพรรคฝ่ายซ้ายกลับมาเป็นฝ่ายอนุรักษนิยมเสียเอง คือเป็นฝ่ายป้องกันระบบที่ใช้อยู่ในขณะนั้น พรรคเสรีนิยมดั้งเดิมก็เดินมาทางสายขวาเข้ามาบรรจบและรวมกับฝ่ายอนุรักษนิยมหรือฝ่ายขวาคั้งเดิมในราวทศวรรษที่ 20 และตั้งแต่นั้นมา ฝ่ายขวาใหม่ก็เป็นฝ่ายปกป้องเสรีภาพและการจำกัดอำนาจรัฐ โดยเฉพาะเน้นหนักในเรื่อง เศรษฐกิจและสังคม ส่วนซ้ายใหม่สังคมนิยมที่ก่อตัวขึ้นเผชิญหน้าฝ่ายขวาก็เรียกร้องให้มีการเข้าแทรกแซงของรัฐในเรื่อง เศรษฐกิจและสังคม คิวเบตผลทางการเมืองว่าเมื่อรัฐบาลเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย ได้รับเลือกจากประชาชนส่วนใหญ่ อำนาจรัฐจึงเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันของสองรวม การเข้าแทรกแซงของรัฐ ก็คือการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนส่วนใหญ่เท่านั้นเอง

สมัยปัจจุบันนี้ การจำกัดอำนาจรัฐในเรื่อง เศรษฐกิจและสังคม เป็นหลักการของฝ่ายขวา การจำกัดอำนาจรัฐในเรื่องการเมืองเป็นหลักการของฝ่ายซ้าย การให้เสรีภาพแก่ประชาชนทางการเมืองแต่ไม่ให้เสรีภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นแนวทางของฝ่ายซ้ายสังคมนิยมประชาธิปไตย

4. การจำกัดอำนาจผู้ปกครองด้วยวิธีการทางเทคนิค

วิธีจำกัดอำนาจรัฐ นอกเหนือจากทฤษฎีเสรีภาพสาธารณะที่กล่าวถึงแล้ว ก็คือเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการเลือกผู้ปกครอง หรือวิธีจัดตั้งองค์การทางการเมืองขึ้นเป็นระบอบ ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงวิธีอย่างละเอียด แต่จะเน้นเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดอำนาจผู้ปกครองหรือฝ่ายบริหารเท่านั้น

การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้ปกครองโดยประชาชน เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดใน การจำกัดอำนาจ โดยเฉพาะถ้าเป็นการเลือกตั้งที่เสรีจริงๆ เพราะเป็นวิธีที่สามารถบังคับให้ผู้มีอำนาจต้องคอยระมัดระวังดูแลผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนทุกระยะ ถ้าไม่ต้องการจะแพ้การเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งหมายถึงการ

สูญเสียอำนาจด้วย ความกลัวผู้ใช้เสียงเลือกตั้ง ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความ
ขาดดุลาคในตัวของปกครองที่เคียว การเลือกตั้งจึงสามารถไรเป็นเครื่องแบ่งเขต
ระหว่างประเทศที่มีรัฐบาลโอนอ่อนตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่
กับประเทศที่มีรัฐบาลเผด็จการ หรือแบ่งระหว่างประชาชนที่สามารถเลือกตั้งอย่าง
เสรี กับประชาชนที่ไม่รู้จักการเลือกตั้ง หรือได้เลือกเฉพาะการเลือกตั้งขึ้น

การแบ่งหน้าที่ ระหว่างกลุ่มผู้ปกครอง ก็เป็นผลในการจำกัดอำนาจรัฐบาลเหมือน
กันตามประวัติศาสตร์ทฤษฎีแบ่งอำนาจ มีที่มาจากความคิดของ จอนล็อกและมอง
มองเตสกีเออ ที่เห็นว่าการแบ่งอำนาจ เป็นวิธีการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองให้
อยู่ในขอบเขต มองเตสกีเออเป็นผู้กล่าววว่า "อำนาจหยุดอำนาจ"

ในการแบ่งอำนาจนั้น หน้าที่ของฝ่ายตุลาการมีบทบาทสำคัญมาก
สำหรับการจำกัดอำนาจผู้ปกครองตัวอย่าง เช่น เรื่องการปราบปรามการกระทำ
ผิดทางการเมือง หรือกึ่งการเมือง ผู้พิพากษาที่มีอิสระสามารถเป็นตลิ่งประกัน
เสรีภาพสาธารณะได้

การควบคุมการกระทำของฝ่ายปกครองให้อยู่ในกรอบและเจตนารมณ์
ของกฎหมายโดยอำนาจศาลก็เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งอีกวิธีหนึ่ง (นักศึกษาจะไดศึกษา
ละเอียดขึ้นในวิชากฎหมายปกครอง และศาลปกครอง) ระบบการควบคุมอำนาจ
ฝ่ายบริหาร คือการสร้างความสัมพันธ์ เป็นระดักระหว่างกฎหมายกับการกระทำของ
ฝ่ายปกครอง ซึ่งประกอบด้วยประมุขของรัฐบาล รัฐมนตรี อธิบดี และเจ้าหน้าที่ฝ่าย
ปกครองทุกระดับต่ำลงมา ฯลฯ ฝ่ายปกครองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับ
เจตนารมณ์ของกฎหมาย ถ้าเมื่อใดปรากฏว่าคำสั่งของฝ่ายปกครองไม่เป็นไปตาม
กฎหมาย ศาลต้องสั่งให้ยกเลิกคำสั่งที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ในประเทศฝรั่งเศส
จากประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ยืนยาวนานระหว่างอำนาจของผู้ปกครองและเสรีภาพ
ของประชาชน ทำให้ฝรั่งเศสเป็นชาติที่ระวางการก้ออำนาจเผด็จการของฝ่ายผู้
ปกครองเป็นอย่างยิ่ง ฝรั่งเศสจึงมี ศาลปกครองสูงสุด ที่เรียกว่า

มีหน้าที่พิจารณาความถูกต้องตามกฎหมาย ของการกระทำของฝ่ายปกครอง
โดยเฉพาะ และมีอิสระเต็มที่